

MAŁGORZATA MARCINKOWSKA (Katowice, Poland)
E-mail: gosia1134[at]wp.pl

Anonymous 18th Century Publication Dedicated to the Virtue of Purity¹

Enlightenment prayer texts make up a significant, yet relatively little-read part of the resources associated with older Polish literature. As noted by Thomas Chachulski,

„prayer books, or devotionals are generally found beyond the scope of interest of historians or historians of literature [...] they escape the attention and memory or remain ignored²”.

Closer inspection into these religious messages leads to the conclusion that on the basis of these prayers, one may develop insights into religious practices of contemporary society, but also interesting make observations about earthly and transient desires, the hardships and fears of people of the epoch. Beyond this, as indicated by the conclusions drawn, prayer book texts, which were useful, wide reaching publications, played a significant role in propagating specific values and behaviours, as well as establishing role models and thus serving important social functions. In these types of publications, numerous prayers intended for mothers, children, women blessed with child, as well as newly weds³, can be found.

It is not surprising that among the publications of the time there are texts addressing the above topics, as the literature of the Enlightenment (including secular texts) have devoted a great deal of space to marriage and family, as well

¹ I am grateful to dr hab. Bożena Mazurkova for her inspiring guidance, suggestions, resources, and corrections in the preparation of this paper.

² T. Chachulski, *Konstytucja 3 Maja w modlitewnikach końca XVIII wieku (zarys problemów badawczych)*, [in:] „*Rok monarchii konstytucyjnej*”. *Piśmiennictwo polskie lat 1791–1792 wobec Konstytucji 3 Maja*, T. Kostkiewiczowa (ed.), Warsaw 1992, p. 113.

³ Typology and issues of family prayer found in old publications presented in the the paper: *Model małżeństwa i rodziny w świetle modlitewników z XVII i XVIII stulecia*, given during the VII national Polish academic conference: *Język religijny dawniej i dziś (w kontekście teologicznym i kulturowym)*, which took place in Poznań, June 5-7, 2014. The post-conference text was added to the next volume published by the Adam Mickiewicz University: *Język religijny dawniej i dziś*.

as to the ideal image of a good wife and mother and the admonitory model and the opposite of womanhood⁴. The last issue undertaken in the second half of the 18th century, mainly due to greater personal freedom, which was increased mainly for the magnates and wealthy nobility, but was observed even among women of different family status and standing (maidens, wives, and widows). Negative developments, critically evaluated by writers of the time, were connected with a strong influence of French culture, primarily with the popularity of salons as centres of social life, literature, and art of the boudoir⁵, as well as the infiltration of its less conservative fashion (in the case of representatives of the fair sex) and its hedonistic and libertine tendencies⁶. In Poland, in the second half of the 18th century a negative occurrence in the moral sphere was prostitution, which ran rampant on an unprecedented scale, influenced by the numerous eager clientele of the upper class⁷. Although the specific status of virginity was established at the Council of Trent⁸, there are few mentions of chastity, or encouragement of its preservation

⁴ Texts and publications related to the legal and civil status of women in the past centuries were compiled by Maria Bogucka in the book: *Białogłowa w dawnej Polsce. Kobieta w społeczeństwie polskim XVI–XVIII wieku na tle porównawczym*, Warsaw 1998, p. 9–33. Apart from that, multiple Enlightenment works related to marriage and rearing children are analyzed in Paweł Kaczyński's book, *Rodzina w literaturze stanisławowskiej. Motywy – konwencje – poglądy*, Wrocław 2009.

⁵ The characteristics of boudoirs and their customs are discussed with reference to literature and paintings of the epoch by Dominika Świątoniowska, *O rokokowych miłostkach w buduarze i w klasztornej celi*, [in:] *Codziennosc i niecodziennosc oświeconych*, [cz.] 1: *Przyjemności, pasje i upodobania*, B. Mazurkowska (ed.), with assistance from M. Marcinkowska (ed.) and S.P. Dąbrowski (ed.), Katowice 2013, p. 203–208.

⁶ Researchers of the age of the Enlightenment have repeatedly emphasized that in the second half of the 18th century hedonistic and epicurean attitudes spread, focusing on behaviours and entertainment which would elicit pleasant feeling. Along with this, the popularity of libertine ideas rose, focused on the search for freedom, independence, and bodily pleasure. Vide: E. Aleksandrowska, *Problem zdrady na podstawie „Satyr i pamfletów na Polki balujące w czasach tragicznych dla ojczyzny” (1774–1832)*, [in:] *„Bo insza jest rzecz zdradzić, insza dać się złudzić”*. *Problem zdrady w Polsce przelomu XVIII i XIX w.*, A. Grześkowiak-Krwawicz (ed.), Warsaw 1995, p. 115–131; K. Stasiewicz, *Kobiece przyjemności w XVIII wieku*, [in:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, T. Kostkiewiczowa (ed.), Warsaw 2011, p. 125–146; M. Dębowski, *Zabawy przyjemne i pożyteczne w oświeconej alkwie*, [in:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu...*, op.cit., p. 111–124; J. Snopek, *Objawienie i Oświecenie: z dziejów libertynizmu w Polsce*, Wrocław 1986, p. 288; idem, *Libertynizm*, [in:] *Słownik literatury polskiego oświecenia*, T. Kostkiewiczowej (ed.), ed. 2 expanded and corrected, Wrocław 1991, p. 269–274.

⁷ Social conditions and health, as well as cultural consequences of the drastic increase of prostitution in Poland in the second half of the 18th century were researched by Magdalena Ślusarska, *Przyjemności „wszteczne”, czyli o prostytucji w Warszawie stanisławowskiej*, [in:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu...*, op. cit., p. 147–179. Vide: A. Krosny, *Z ulicy na salony. Awans społeczny w świecie prostytucji w wieku XVIII*, [in:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole...*, op. cit., p. 123–133.

⁸ The privilege of virginity gained official confirmation at the Council of Trent in the X Canonic Decree on the sacrament of marriage, which was announced November 11th, 1563: „Si quis dixerit, statum conjugalem antependendum esse statui virginitatis vel cælibatus, et non esse melius ac beatius manere

during the Enlightenment. If they occur, it is primarily in texts dedicated to monastic or ecclesiastical persons (which is to some extent understandable)⁹. Even in prayer books of the epoch the issue was rarely raised, and a short *Prayer for purity* was included only in a few editions from the 17th and 18th centuries¹⁰. Thus *Prayer for the preservation of purity*—an anonymous publication, which lacks information on the location and year of publication, becomes all the more interesting. As noted by Karol Estreicher, the publication¹¹ is more valuable because of this. According to the information found in the Central Catalogue of Old Publications of Warsaw National Library, there remains one existing copy, held in the University of Warsaw library collection¹². The publication numbers twenty-four pages which can be subdivided into three distinct parts. The first is the title text (the *Prayer*); the second covers - in a traditional way, according to Church teachings - the Bible, sermons, religious and moral treatises and warnings, which are divided into three sections: *The benefits of the virtue of chastity, Dangers which the virtuous lady must particu-*

in virginitate aut cælibatu, quam jungi matrimonio: anathema sit”(If any one saith, that the marriage state is to be placed above the state of virginity, or of celibacy, and that it is not better and more blessed to remain in virginity, or in celibacy, than to be united in matrimony: let him be anathema). The Latin and English versions of the decree can be found at: <http://www.ccel.org/ccel/schaff/creeds2.v.i.i.xi.html> [accessed: 10.03.2014]. In Christianity, purity is considered as a virtue, thanks to which persons control their sexual desires, as well as their hearts and minds, gaining self-control over their own impulses. Catholicism additionally assumes that all believers, regardless of class, are called to chastity. See *Katechizm Kościoła Katolickiego, [Powołanie do czystości 2337–2360]*, Poznań, p. 528–530.

⁹ See K. Andrzejowski, *Góra Tabor dla bawiących się przez dni dziesięć bogomyślnością pracą pewnego Benedykta Roku Chrystusa 1681 w Einsiedzie dla łatwiejszego widzenia Boga usypana, a teraz dla pożytku zbawienego polskim językiem z łacińskiego przeniesiona*, from Fr... prof. WW Benedictine Maidens of Vilnius Confessional Ordinances, Wilno 1764; F. Salezy, *Przeestroga dla spowiedników; sposób odprawowania pobożnie Mszy Świętej, przygotowanie się do Komunii Świętej przez uwagi zbawienne, akty różne strzeliste, modlitwy i zabawy pobożne*, translated into Polish from the French original, Kraków 1793; S.W. Michałowski, *Przeestrogi i uwagi nad obowiązkami każdego stanu, pobudzające chrześcijan do zadosyć czynienia powołaniu ich. Dzieło pożyteczne wszystkim, którzy żyć pragną duchem prawdziwej i gruntownej pobożności*, ed. published in French, translated from French to Italian, and translated from Italian to Polish by a Scholarum Piarum monk, first volume. Warszawa 1768, p. 693.

¹⁰ See: *Dama pokutująca przez codzienne nabożeństwa z Bogiem i Matką Boską, jako też z świętymi patronami i patronkami swoimi nieustannie rozmawiająca wszystkim prawdziwie pokutującym do naśladowania podana*, Sandomierz 1740, p. 668; *Oficium abo godziny błogosławionej Panny Maryi, z rozkazania Piusa Piątego papieża wydane, niedawno reformowane, a teraz nowo poprawione, z oficium za dusze zmarłe, z innymi różnymi modlitwami obojej płci służącymi przydane*, Lublin 1754, p. 603 (original Polish publication, related to the revival of the Marian cult at the end of the sixteenth century, circa 1596).

¹¹ See K. Estreicher, *Bibliografia polska*, Part 3, vol. 11 (22), Kraków 1908, p. 483.

¹² The basis of the citation of this anonymous publication is an edition at the Warsaw University Library, dated to the 18th century: *Modlitwa o zachowanie czystości*, b.m.r., ref. 4g.15.2.60. After citing fragments of this publication, the titles of sections and page numbers are indicated.

larly guard against, and Means for preserving a lady's purity; the final part contains prayers directed to Mary, Jesus, and the saints.

The publication begins with the title text, leading the reader to a specific understanding of the attitudes resulting from belief in the truth of the teachings and warnings contained in the text. That text only seems to fit into the schema of the indicated genre¹³. In reality, it consists of a frame (with an initial component i.e. the title, as well as the final exclamation *Amen*), invocation to the addressed sacrum sphere („Almighty and infinite God! – *Prayer*, p. 1) and multiple pleas of the praying entity („make it so”, „protect”, „preserve”), yet the ultimate goal of this text is not to worship God. The anonymous author used the hallowed genealogical tradition of biblical provenance to remind the readers of the importance of purity, encourage unmarried women to preserve it, and to communicate the Church's views on beautification and the consequences of the loss of this virtue. The virtue in the first part of the set is treated as a valuable asset and a source of happiness. The anonymous author links purity to the body, but first and foremost to the heart and spiritual realm of man:

Almighty and everlasting God! Make it so, it will strike deep in her heart, and she will often consider that virtue is an ornament, and humility my greatest compliment, and thus I will search for honor and happiness in virtue, guarding purity of the heart as the most beloved and highest treasure.

Prayer; p. 1–2

The image of God, to which the praying lady directs her pleas reflects traditional beliefs and ideas calling back to images of a king and ruler – a powerful and fair ruler¹⁴. In the first section of the work, the Creator is characterized as an „unending” being, omnipresent in human lives, who „protects” man from failing. The text was structured so that the maiden uttering it asserted her own certainty that the motivation to obey God's commandments is rooted in the belief that His justice will always reach man, if not in this lifetime, then surely in the next world. With this conviction, there is the belief that the Lord sees all, knows not only the deeds of man, but also his thoughts and heart (*Prayers...*, p. 3–4). This image

¹³ The structure of a fixed prayer was researched by Maria Wojtak, *Modlitwa ustalona – podstawowe wyznaczniki gatunku*, [in:] *W zwierciadle języka i kultury*, J. Adamowski (ed.), P.Niebrzegowska (ed.), Lublin 1999, p. 129–137.

¹⁴ Enlightenment authors appealed to different images of God from those established by tradition. For more on this topic see T. Kostkiewiczow, *Jak poeci polscy drugiej połowy XVIII wieku mówili o Bogu i szatanie*, [in:] *Tysiąc lat polskiego słownictwa religijnego*, B. Kreja (ed.), Gdańsk 1999, p. 83–96.

of the Supreme – the omnipresent judge and ruler – is primarily written in the Bible¹⁵ (Ps 118 among others (119), 137:

„You are righteous, Lord, and your laws are right”; Ps 138 (139), 2–5:

„You know when I rest and when I am active. You understand what I am thinking when I am distant from you. You scrutinize my life and my rest; you are familiar with all of my ways. Even before I have formed a word with my tongue, you, Lord, know it completely! You encircle me from back to front, placing your hand upon me”;

Iz 24, 16: „From the ends of the earth we hear songs of praise: Glory to the Righteous One! But I say, ‘I am pining away, I’m pining away. How terrible things are for me! For treacherous people betray – treacherous people are betraying with treachery!’”).

Contrary to presumptions seen in the case of prayer categorically, God is only an ostensible participant in the act of communication written in the given text, and due to unassailable rights, He is the highest authority used for admonition.

Prayer on the preservation of purity was likely written with young, well endowed, and noble maidens in mind. This can be seen by the text’s reference to the realities of women belonging to this particular social circle. It speaks of the expensive costumes and salon pastimes. The text has been shaped so as to instill into young girls’ minds real values, namely reaching the greatest and lasting wealth possible. The author considers inappropriate dress to be a particular danger for young maidens, which can induce men to have ambiguous, indecent jokes and conversations, and even to lead them to seductive actions or seedy love affairs. What’s more, the text characterized not only the appropriate choice of clothing that is modest, but also projected specific behaviors, attitudes, a hierarchy of values, important aspects of the function a woman performed at the time. The anonymous author repeatedly emphasizes that God is the most important, and he expects humility and modesty in the maiden’s behavior, consistent with Christian values and principles. A very clear moralistic aspect of the text manifests itself, among others, in numerous warnings and authoritarian indications. This makes the text more persuasive because there is a declarative stance not imposed upon the maiden praying, but she herself speaks the words as accepted and implemented in her moral and ethical guideposts:

Immodest dress will be kept far from me, to keep from the vile occasion that I might think ill, slowly and insolently, but often the entirety of casting and throwing snares to our purity. Let all know from my appearance that I respect cleanliness, and the threat of the crime.

Prayers, p. 2–3

¹⁵ Fragments of Old and New Testament are cited according to the: *Biblia w przekładzie księdza Jakuba Wijka z 1599 r.*, transcript type „B” original text from XVI century and introduction by J. Frankowski, Warszawa 1999.

An additional argument in encouraging girls to wear modest and appropriate clothing was the prospect of gaining the good opinion and respect of others. The author persuaded young people to see the need of adopting appropriate attitudes and behaviors to the situation, ensuring them that

the “demure young lady is esteemed by the wicked”
(Prayer, p. 3).

The author called for ethical obligations, but in the 18th century dress decided about social prestige. Female fashion designs from France featured transparent dresses, low-cut necks, and revealing the female body, thus promoting the art of seduction. Satin, lace and cornets that „nursed” vanity of contemporary ladies were popular¹⁶.

As spoken by the maiden, the pleas expressed concerns about salon flirtation - a popular and important development in the culture of the Enlightenment¹⁷:

“O Lord, protect me, so I will not be seduced by wrong and deceptive flattery, or pleasure, at the least a promise holds a gift; may the sad examples of others serve as my warning.”

Prayers, p. 2.

In the second part of this publication the author orders the maidens to maintain distance to men that compliment them

(„be careful and courageous when he is coming towards you. Distance yourself from him”¹⁸

Methods to maintaining a maiden’s purity).

Potential source of moral decay beyond this are listed: impure speech and song, frivolous entertainment, “promiscuous dances”, idleness, and (noteworthy) – reading romances, and “heart-ruining books”¹⁹, which were the subject

¹⁶ On the interest of women in expensive and extravagant dresses written by Jędrzej Kitowicz, *Opis obyczajów za panowania Augusta III*, introduction by M. Demałowicz, Z. Goliński (ed.), A. Skarżyńska (oprac.), Warszawa 1985, p.261–267. See also K. Stasiewicz, *Kobiece przyjemności w XVIII wieku...*, op. cit., p. 135–137; J. Mazur, K. Rogowicz, *Literaci XVIII wieku o kobiecych piersiach i dekoltach...*, op. cit., p. 137–138.

¹⁷ See: J. Ryba, *Ślady „żywiołu towarzysko-salonowego” w poezji Wojciecha Miera*, [in:] idem, *Oświeceniowe „tutti frutti”*. *Maskarady – konwersacja – literatura*, Katowice 2009, p. 141–152; K. Stasiewicz, *Kobiece przyjemności w XVIII wieku...*, p. 137.

¹⁸ *Methods to maintaining a maiden’s purity*, p. 17.

¹⁹ Similar advice was published at the time (original and translated) poetic work. See: F. Zabłocki, *Rady młodej Dorocie dane* [from French], [in:] idem: *Pisma*, B. Erzepki (ed.), Poznań 1903, p. 319–327; F.

of critical evaluation of numerous statements of Enlightenment columnists²⁰. The collection of temptations leans on the premise that there is rampant lust, and that

„promises of the licentious are deceitful”²¹

(Dangers which a virtuous maiden must fend off),

which is recognized by the author as the cause of all evil and sin.

Through prayer and text for frequent recitation, the unknown author, referring to the contemporary realities of morals, instilled in young women the belief that the culture of the salon was a threat to their honor and good name and ultimately led to moral corruption. Because he displayed such a strong warning, it is assumed that the author recommends giving up immodest fashion and customs of social life.

It's noteworthy that in the first text, specific recommendations and rhetorical questions, presented in the first person singular create a construction which reflects an examination of a bill of conscience. This form makes the praying maidens reflect on their own behavior, and leads to informed decision making in matters which will ultimately determine their eternal salvation or damnation:

“Fix in your memory each time the image of death and the transience of earthly life that we are so often deceived and distracted by. What do I benefit from all this? Or what will I think of this in my demise? Can I be so foolhardy as to resign my dearest treasure, virtue, honor, temporal and eternal for vile and momentary pleasure which will throw me into the abyss of unhappiness [...]?”

Prayers, p. 4–5

In the cited fragment of the text there is a separation of transient and permanent values. The persuasive function of this treatment creates one viable choice, because recommended values, attitudes, and behaviors are clearly identified and indexed. It is made clear that momentary mortal pleasures cannot compete with the promise of eternal happiness. There is no doubt to be had in a choice which concerns life and death, is a blessing or a curse.

There is a clearly marked opposition between material and spiritual values throughout the work. Human passions, pleasures, and wealth are juxtaposed

Karpiński, *Wiersz do młodej panienki*, [in:] idem: *Wiersze zebrane*, part 1, T. Chachulski (ed.), Warszawa 2005, p. 181-182.

²⁰ On the negative consequences of young women reading romances is something Enlightenment publishers paid attention to. See B. Mazurkova, *Oświeceniowi literaci, wydawcy i drukarze o czytelnikach, czytaniu oraz „ładajkach”, zakazanych i szacownych księgach*, [in:] eadem, *Weksle prawdy i nieprawdy. Studia literackie o książce oświeceniowej*, Warszawa 2011, p. 43-47.

²¹ *Dangers which a virtuous maiden must fend off*, p. 13.

with God's commandments, the neglect of which the author refers to as „a great crime” and a sin. A significant feature used by the author is the evaluative epithet: flattery is “misleading” and “deceptive,” temptation – “insistent,” delight – “vile and fleeting.” At the opposite extreme are the desirable virtues like: prudence, caution, humility, seriousness, and modesty. Additional epithets to enhance and add valor to the virtues are not present. The virtues have a high ethical and moral status and they seem necessary to preserve the sacred purity of the text.

The author uses other methods of persuasion, based on a dichotomous evaluation of the advantages and disadvantages brought on by the adherence or rejection of the virtue. He distinctly indicates the result of impurity, followed immediately by opposite effects experienced in a life in purity. The main objective of the constructed moralistic teaching is to instruct the misguided and encourage them to change their behavior. Teaching on the preservation of purity was known for centuries and cultivated by the Catholic Church to indicate that the behavior following chastity influences decisions regarding the temporal prosperity of man: his health, family happiness and peace of mind as well as future joy – especially the attainment of eternal glory in heaven.

The author made several attempts to instill fear of committing sin in his potential audience. A dramatic change in the imagery along with a transition to yielding to earthly passions and pleasures. This is connected to introducing elements of creating an enemy and awakening a fear of a scene – impurity is the source of

„bloody tears and suffering with eternal allegations and a guilty conscience”

(p. 4),

the source of suffering in hell

„where bugs never die, and the fire never extinguishes”

(p. 5).

The outlined dramatic scenes and the message contained in them strengthens the awareness of the inevitable consequences of acts committed; according to the author - even a single sin can lead to eternal damnation.

To intimidate potential sinners, the author shows the severe consequences of failing to comply with God's commandments. Misconduct entails endless remorse and unpleasant physiological changes: weakness, trembling, and even hair which „stands on the head” (p. 6). The author reminds the reader of the biblical promise that only the pure of heart will see the face of the Highest (cf. Mt 5, 8).

The only deliverance from evil desires for human beings, a species that is weak from birth, is to be found in God's help which inhibits human passions and brings fear to the heart. Prayer becomes the most significant, as does diligent “vigil”

over one's own behaviour. Such tasks outlined in the final part of the text correspond to a mild image of God the Father, who leads, protects, and strengthens those who follow his ways (cf. Ps 119).

In order to strengthen the reasons presented in the first text, in the second section the author uses an argument with some authority

(„Witness is this book of Scripture, and the holy Father”²²,

Benefits and virtues of chastity, p. 7–8),

and beyond this, he also refers to the realities and life experience, indicating examples of illness, and even death due to a promiscuous lifestyle²³.

In the discussed work it is easy to see the deliberate use of hyperbole in describing disgusting and dangerous health consequences, and potential loss of life as a result of debauchery. Warnings include not only physical displays of ugliness and deterrent appearances of unclean ladies, but also discredits their minds as weakened, comparing them to the “irrational” mule and donkey. The quoted text bears the following footnote: “If you do not believe, go only to some military hospitals, and you will be convinced” (p. 8). Referring to the realities, which one may encounter in urban spaces, the author confirmed the full legitimacy of his formulated cautions. The city was regarded as the seat of moral depravity and debauchery²⁴. And maybe that was the main reason for the reminder about the importance of chastity.

It's worth noting that the author returns to many thoughts and themes multiple times in the second section, as a way to fixate these ideas in the consciousness of the reader. All teachings, recommendations, warnings, and orders penalizing the sin impurity make women reflect on their previous behaviour. Often, the author refers to Scripture and the tradition of the Church in order to strengthen the status and veracity of the spoken words.

The final, third part of the work contains: *Chaplet of the Holiest Virgin Mary of the Immaculate Conception*, *Sacrificing of the self to the Virgin Mary*, *Brief prayer to Holiest Virgin Mary of the Immaculate Conception*, *Prayer to St. Joseph*, *Prayer to St. John the Evangelist and Stanislaus Kostka*, *Request to the Lord Jesus* as well as *Second prayer*. Pleas for intercession, acts of entrustment of life, will and common sense were directed to the mother of God. Other saints are asked

²² *Benefits and virtues of chastity*, p. 7–8.

²³ Por. M. Ślusarska, *Przyjemności „wszteczne”*..., op. cit., p. 149, 152, 160–164; A. Krosny, *Zulicy na salony*..., op. cit. p. 129, 132.

²⁴ The negative characterization of the city in literature of the Enlightenment, and its relation to the pan-European tradition is discussed by Teresa Kostkiewiczowi, in *Wizje miasta w literaturze wieku Oświecenia*, [in:] eadem, *Oświecenie próg naszej współczesności*, Warszawa 1994, p. 144–162.

to protect praying maidens against the dangers in the world, the impurities, and lust. Mary is seen, in accordance with century-old teachings of the Church, as the most important protector and model for praying women²⁵. The closing collection of prayers to Jesus have a passionate character – according to the unnamed author the remembrance of Christ's wounds, suffering, and crucifixion should serve as consolation and encouragement for believers when facing the adversities of life.

It is worthwhile to contrast the discussed anonymous publication with the work entitled: *Mirror of maidens, in which they should look at themselves daily, to maintain purity and prevent from marring the beauty of their soul...* (1796)²⁶ written by Jakub Kulczycki. There is unusual thematic and structural similarity between the two publications. The author of *Mirrors...* identifies its purpose in the introduction — the good of „Christian youth,” particularly concerning ladies, whom it wants to convince of the benefits of chastity. Both texts were intended for the audience of high born maidens.

Jakub Kulczycki divided his work into three main parts. The first *The praise of the maiden preserving the virtue of virginity and retaining decency*; the second *The instigation of a lewd parasite and answer of the virtue and the decency of the beloved*; the third *Certain warnings given to maidens of the world*. The composition of this text, similarly to that of *Prayer for the preservation of purity*, opens with a characteristic anonymous publication, based on a contrast of opinions and behaviors of maidens preserving their virginity and those choosing a dissolute life. Those in the first category consider modesty, decency, and virtue to be the greatest treasures; the latter care about their appearance above all, and submit to worldly pleasures, which leads them to humiliation and disgrace. Maidens pre-

²⁵ In prayers there was constant description of Mary as Mother and Godly Mediatrix. Throughout the centuries-old traditions of the Church the image was supposed to be a guarantee of help and support for sinners. In the 18th century, as noted by Roman Doktor, Polish literary material connected with the cult of the Virgin Mary – Mother of God is negligible and displays features of folk poetry (*Wizerunek Matki Boskiej w poezji polskiej XVIII wieku*, [in:] *Literatura, historia, dziedzictwo. Prace ofiarowane profesor Teresie Kostkiewiczowej*, T. Chachulski (ed.) and A. Grześkowiak-Krwawicz (ed.), Warszawa 2006, p. 295–297). Numerous works dedicated to Mary as patroness and advocate of nobles, faithful to God and the Catholic faith, were created during the Confederation of Bar (1768–1772). In anonymous poems she is presented as a hitman who accompanied the troops in their camps, and supported them while fighting with enemies of the faith and the homeland. See J. Maciejewski, *Wstęp*, [in:] *Literatura barska. Antologia*, J. Maciejewski (oprac.), ed. 2, Wrocław 1976, p. LXXV; T. Kostkiewiczowa, *Poezja religijna czasów Oświecenia*, [in:] *Polska liryka religijna*, S. Sawicki (ed.), Nowaczyński P. (ed.), Lublin 1983, p. 133, R. Doktor, *Wizerunek Matki Boskiej...*, op. cit., p. 295–300.

²⁶ J. Kulczycki, *Zwierciadło panien, w którym się codziennie przeglądać powinny, chcąc ciał swoich zachować czystość i piękności duszy nie szpecić oraz przestroga, jak się w posiedzeniach z kawalerami, a w przyszłym czasie z mężami swoimi bawić mają*, Berdyczów 1796, p. 65. Work issued in the printing press of the Fortress of Karmel of the Holiest Virgin Mary. See B.J. Wanał, *Drukarnia Karmelu Fortecy Najświętszej Maryi Panny w Berdyczowie. Działalność wydawnicza i poligraficzna Karmelitów Bosych w Berdyczowie na Ukrainie*, Kraków 2002, p. 108–109.

servicing their purity are filled with inner joy, are able to enjoy the respect of their environment and the love of their parents. Conversely, the licentious maidens rush through life in sorrow and unhappiness, because they lost

„the grace and awe of the Lord God”

(p. 6),

as well as any esteem they held in their communities and from their parents, through which they are doomed to eternal damnation.

In the second part of *Mirrors of Maidens...* there is a form of expression absent from the anonymous publication. It consists of a short, often a single sentence of persuasion of the „lewd parasite” and longer (in the form of internal reflection) responses of the maiden. Inviting, seemingly innocent-looking thoughts (temptations) suggested by the man become statements on the effects of yielding to false promptings. This composition of the text calls to mind a phrasebook for learning a new language. Arguments which the maiden reaches for, often refer to biblical examples, and reveal the short-sightedness and recklessness of the bachelor:

“Tell me my beautiful, why was the entire area of Sodom Gomorrah, through devouring fires were released from the skies [by God – M.M.] [...was] so bitterly turned to ashes for the sins of the unclean? Whom am I to believe, meaning God, or you, a human blinded by passion?”²⁷

(*Mirrors of Maidens*, p. 16)

Multiple instances of irony can clearly be detected in the tone of the maiden’s words. She always has more to say, her arguments lean on the authority and traditions of the Church, and above all, she is more convincing than the bachelor, who is referred to as: a dyed fox, careless wicked one, licentious volunteer:

“PROMPT

After all, others do so, why should we not? It is a custom of the times, all young people behave this way.

REPLY

While some hang themselves, others shoot themselves in the head, I do not think I will follow in their footsteps...”²⁸

(*Mirrors of Maidens*, p. 25).

²⁷ *Mirrors of Maidens*, p. 16.

²⁸ *Mirrors of Maidens*, p. 25.

In the third part of the publication there are warnings directed to a virtuous, Christian woman, as was the case earlier in the *Prayers*. The Author calls attention to the necessity of avoiding bad influences, and to follow meekness, restraint, and modesty above all. This attitude should protect the maiden from the temptations of specious flattery and gifts.

Prayer for the preservation of purity and *Mirrors of Maidens...* can be equally considered as the texts which lean on admonition. In the opinion of both authors, the virtue of purity determines the earthly and eternal happiness of the young, well endowed ladies exposed to the many temptations of the world, especially those related to salon flirtation or boudoir love affairs. Jakub Kulczycki's work is undoubtedly a more contemporary, better written, and more effectively composed publication, which is indicated by his popularity (was republished in 1805). Conversely, *Prayer for the preservation of purity* is a diverse, but thematically coherent collection, which in the intentions of the unknown author was to fulfill the function of a prayer book, but also serve as admonition, a bill of conscience, and even a catechism. It is worth noting that *Prayer* is a rarity among Enlightenment prayer books. It is likely the only work of the time which was so extensively and persuasively dedicated to a particular virtue. Prayer is encountered in other works of the time, e.g. *On Receiving Love*, *On Receiving Patience*, *On Humility*, but these are short religious texts, devoid of such a wide-reaching idea, as the discussed work²⁹.

It's true that in the aforementioned edition, there are multiple allusions and straightforward calls to the negative moral effects which intensified during the reign of King Stanislaus August. It seems plausible that the work was published in the second half of the 18th century. There was a clear contrast between the benefits of maintaining the virtue of purity and the consequences of sinful lust, which was to convince young ladies to maintain prudent behavior and avoid entertainment of the wealthiest, highest classes of Enlightenment society. The structure of this work, which corresponds to the schema typical of a prayer, raised the status of the text, and thus increased the strength of its persuasive impact. The discussed text was never re-released and one can conclude that the subject which it broached was uncomfortable for the then elite. Only by the end of the 18th century, a time when the historical drama of the nation came to a close, when the „partying” Polish women danced with invaders on the grave of the First Republic, thoughts and themes developed by an unknown author were undertaken by the Carmelite James Kulczycki. This leads to the conjecture that perhaps the author of this work could be found among the clergy.

²⁹ See *Oficium albo godziny błogosławionej Panny Maryi...*, op. cit., p. 602–603; *Dama pokutująca...*, op. cit., p. 668.

Abstract / Summary in English:

The basis of the analysis is the anonymous publication *Prayer for the preservation of purity*, dated back to the second half of the 18th century. Academic reflection in the article focuses on the text indicated in the title, bulleted warnings, regarding benefits and methods of maintaining purity, the dangers which a virtuous lady should be wary of and also prayers to Mary, Jesus, and the saints, at the text's conclusion. The aims of the analysis are to characterize the composition, find its purpose, and the elements it contains relating to the catechism, admonition and the bill of conscience. Discussion of the method of realization of a model of prayer is especially relevant for concrete, sociologically defined group of recipients.

Contemporary eschatological perceptions and realities of the environment (salon flirtation, provocative dress) are cited as part of the context for the academic analysis. The investigation is completed with remarks on the relationship of the discussed text with warnings on maintaining the virtue of purity, issued by the Carmelite Jakub Kulczycki (1796).

Key Words:

Enlightenment, Prayer, Admonition, Purity, Moralization

Title in Polish / Tytuł w języku polskim:

Anonimowy druk z XVIII wieku poświęcony cnocie czystości

Abstract (Summary) in Polish / Abstrakt (Streszczenie) po polsku:

Podstawą rozważań podjętych w rozprawie jest anonimowy druk *Modlitwa o zachowanie czystości*, datowany na drugą połowę XVIII wieku. Refleksją badawczą objęte są: tekst wskazany w tytułowej formule edycji, wypunktowane przestrogi, dotyczące pożytków i sposobów zachowania czystości oraz a także niebezpieczeństw, których powinna wystrzegać się cnotliwa panna, a także zamieszczone na końcu modlitwy do Maryi, Jezusa i świętych. Podjęte rozważania mają na celu charakterystykę kompozycji i przeznaczenia tego zbioru, a także zawartych w nim elementów, znamienych dla katechizmu, parenezy i rachunku sumienia. Szczególnie istotne jest omówienie sposobu realizacji wzorca gatunkowego modlitwy przeznaczonej dla konkretnego, socjologicznie określonego kręgu odbiorców.

Na potrzeby podjętych rozważań przywołane są również informacje na temat ówczesnych wyobrażeń eschatologicznych oraz realiów środowiskowych

(salonowy flirt, wyzywający ubiór). Całości dociekań dopełniają uwagi dotyczące związków omawianego druku z przestrogiami o zachowaniu cnoty czystości, wydanymi przez karmelitę Jakuba Kulczyckiego (1796).

Słowa-klucze:

Oświecenie, modlitwa, pareneza, czystość, moralizatorstwo

Bibliography / Bibliografia:

Bibliografia podmiotowa / Literatura źródłowa / Primary Literature:

Modlitwa o czystość, [in:] *Dama pokutująca przez codzienne nabożeństwa z Bogiem i Matką Boską, jako też z świętymi patronami i patronkami swoimi nieustannie rozmawiająca wszystkim prawdziwie pokutującym do naśladowania podana*, Sandomierz 1740, p. 668.

Modlitwa o zachowanie czystości, sine loco et anno [18 century].

Oficium abo godziny błogosławionej Panny Maryi z rozkazania Piusa Piątego Papieża wydane, niedawno reformowane, a teraz nowo poprawione, z oficium za dusze zmarłe, z inszymi różnymi modlitwami obojej płci służącymi, przydane, Lublin 1754, pp.768.

Biblia w przekładzie księdza Jakuba Wujka z 1599 r., transkrypcja typu „B” oryginalnego tekstu z XVI w. i wstępy J. Frankowski, Oficyna Wydawnicza Vocatio, Warszawa 1999, pp. 2426.

Bibliografia przedmiotowa / Opracowania / Secondary Literature:

Aleksandrowska E., *Problem zdrady na podstawie „Satyr i pamfletów na Polki balujące w czasach tragicznych dla ojczyzny” (1774–1832)*, [in:] *„Bo insza jest rzecz zdradzić, insza dać się złudzić”*. *Problem zdrady w Polsce przelomu XVIII i XIX wieku*, A. Grzeskowiak-Krwawicz (ed.), Wydawnictwo IBL PAN, Warszawa 1995, p. 115-131.

Bogucka M., *Białogłowa w dawnej Polsce. Kobieta w społeczeństwie polskim XVI–XVIII wieku na tle porównawczym*, Wydawnictwo Trio, Warszawa 1998, pp. 225.

Chachulski T., *Konstytucja 3 Maja w modlitewnikach końca XVIII wieku (zarys problemów badawczych)*, [in:] *„Rok monarchii konstytucyjnej”*. *Piśmiennictwo polskie lat 1791–1792 wobec Konstytucji 3 Maja*, T. Kostkiewiczowa (ed.), Wydawnictwo IBL PAN, Warszawa 1992, p. 113-122.

Dębowski M., *Zabawy przyjemne i pożyteczne w oświeconej alkowie*, [in:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, T. Kostkiewiczowa (ed.), Wydawnictwo DiG, Warszawa 2011, p. 111-124.

Doctrine on the Sacrament of Matrimony, on the Internet website: <http://www.ccel.org/ccel/schaff/creeds2.v.i.i.xi.html> [Access: 22.09.2014].

Doktor R., *Wizerunek Matki Boskiej w poezji polskiej XVIII wieku*, [in:] *Literatura, historia, dziedzictwo. Prace ofiarowane profesor Teresie Kostkiewiczowej*, T. Chachulski (ed.), A. Grzeskowiak-Krwawicz (ed.), Wydawnictwo IBL PAN, Warszawa 2006, p. 295-307.

Góra Tabor dla bawiących się przez dni dziesięć bogomyślnością pracą pewnego Benedykta Roku Chrystusa 1681 w Einsiedzie dla łatwiejszego widzenia Boga usypana, a teraz dla pożytku zbawionego polskim językiem z łacińskiego przeniesiona, od ks. K. Andrzejowskiego profesora lubińskiego, WW Panien Benedytek wileńskich spowiednika ordynariusza, Wilno 1764, pp. 330.

Kaczyński S., *Rodzina w literaturze stanisławowskiej. Motywy – konwencje – poglądy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2009, pp. 254.

- Karpiński F.**, *Wiersze zebrane*, Part 1, T. Chachulski (ed.), Warszawa 2005, Wydawnictwo IBL PAN, p. 181-182.
- Katechizm Kościoła Katolickiego**, [*Powołanie do czystości*], 2337–2360. Pallottinum, Poznań 1994, p. 528–530.
- Kitowicz J.**, *Opis obyczajów za panowania Augusta III*, wstęp M. Demałowicz, Z. Goliński (ed.), A. Skarżyńska (oprac.), Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1985, p. 261-267.
- Kostkiewiczowa T.**, *Jak poeci polscy drugiej połowy XVIII wieku mówili o Bogu i szatanie*, [in:] *Tysiąc lat polskiego słownictwa religijnego*, B. Kreja (ed.), Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1999, p. 83-96.
- Kostkiewiczowa T.**, *Poezja religijna czasów Oświecenia*, [in:] *Polska liryka religijna*, S.Sawicki (ed.), Nowaczyński S. (ed.), Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin 1983, p. 111-139.
- Kostkiewiczowa T.**, *Wizje miasta w literaturze wieku Oświecenia*, [in:] eadem, *Oświecenie próg naszej współczesności*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 1994, p. 144-162.
- Krosny A.**, *Z ulicy na salony: Awans społeczny w świecie prostytucji w wieku XVIII*, [in:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole. Literatura – historia – kultura – sztuka*, B. Mazurkowska (ed.), z udziałem M. Marcinkowskiej (ed.), Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013, p. 123-133.
- Maciejewski J.**, *Wstęp*, [in:] *Literatura barska. Antologia*, J. Maciejewski (oprac.), ed. 2 zupełnie zmienione, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1976, p. III–LXXXIX.
- Mazur J., Rogowicz K.**, *Literaci XVIII wieku o kobiecych piersiach i dekoltach*, [in:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole. Literatura – historia – kultura – sztuka*, B. Mazurkowska (ed.), z udziałem M. Marcinkowskiej (ed.), Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013, p. 135-145.
- Mazurkowska B.**, *Oświeceniowi literaci, wydawcy i drukarze o czytelnikach, czytaniu oraz „ładajkach”, zakazanych i szacownych księgach*, [in:] eadem, *Weksle prawdy i nieprawdy. Studia literackie o książce oświeceniowej*, Wydawnictwo IBL PAN, Warszawa 2011, p. 43-49.
- Michałowski S.W.**, *Przestrogi i uwagi nad obowiązkami każdego stanu, pobudzające chrześcijan do zadosyć czynienia powołaniu ich. Dzieło pożyteczne. Wszystkim, którzy żyć pragną duchem prawdziwej i gruntownej pobożności*, wydane najprzód w francuskim języku, z francuskiego na włoski, a teraz z włoskiego na polski język przetłumaczone przez jednego zakonnika Scholarum Piarum, książka pierwsza, Warszawa 1768, pp. 693.
- Ryba J.**, *Ślady „żywiotu towarzysko-salonowego” w poezji Wojciecha Miera*, [in:] idem, *Oświeceniowe „tutti frutti”. Maskarady – konwersacja – literatura*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2009, p. 141-152.
- Salezy F.**, *Przestroga dla spowiedników, sposób odprawowania pobożnie Mszy Świętej, przygotowanie się do Komunii Świętej przez uwagi zbawienne, akty różne strzeliste, modlitwy i zabawy pobożne*, z francuskiego na polskie przetłumaczone, Kraków 1793, pp.186.
- Snopek J.**, *Libertynizm*, [in:] *Słownik literatury polskiego oświecenia*, T. Kostkiewiczowa (ed.), ed. 2 poszerzone i poprawione, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1991, p. 269-274.
- Snopek J.**, *Objawienie i Oświecenie: z dziejów libertynizmu w Polsce*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1986, pp. 288.
- Stasiewicz K.**, *Kobiece przyjemności w XVIII wieku*, [in:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, T. Kostkiewiczowa (ed.), Wydawnictwo DiG, Warszawa 2011, p. 125-146.
- Ślusarska M.**, *Przyjemności „wszeteckie”, czyli o prostytucji w Warszawie stanisławowskiej*, [in:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, T. Kostkiewiczowa (ed.), Wydawnictwo DiG, Warszawa 2011, p. 147–179.
- Świątoniowska D.**, *O rokokowych miłostkach w buduarze i w klasztornej celi*, [in:] *Codziennosc i niecodziennosc oświeconych*, [cz.] 1: *Przyjemności, pasje i upodobania*, B. Mazurkowska (ed.), z udziałem M. Marcinkowskiej (ed.) i S.S. Dąbrowskiego (ed.), Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013, p. 203-218.

Wanat B.J., *Drukarnia Karmelu Fortecy Najświętszej Maryi Panny w Bertyczowie. Działalność wydawnicza i poligraficzna Karmelitów Bosych w Bertyczowie na Ukrainie*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2002, p. 108-109.

Wojtak M., *Modlitwa ustalona – podstawowe wyznaczniki gatunku*, [in:] *W zwierciadle języka i kultury*, J.Adamowski (ed.), S.Niebrzegowska (ed.), Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1999, p. 129-137.

Zablocki F., *Rady młodej Dorocie dane* [from French], [in:] idem, *Pisma*, B. Erzepli (ed.), Poznań 1903, p. 319-327.

Information about the Author:

Information about the Author in English:

Małgorzata Marcinkowska, MA, a graduate of the Polish Studies at the University of Silesia in Katowice: B.A. 2011 (*Pierwszy romantyk Adama Rzęzewskiego wobec legendy Franciszka Dionizego Książnina* [“The First Romantic” by Adam Rzęzewski in relation to the legend of Franciszek Dionizy Książnin]), M.A. 2013 (*–Realia codzienności w wierszach modlitewnych poetów polskiego oświecenia* [The realities of everyday life in the prayer verses of the Polish Enlightenment poets]); currently a PhD student at the Department of Baroque Literature and Old Texts, the Faculty of Philology of the University of Silesia in Katowice. She focuses mainly on the poetry of the late eighteenth century to the early nineteenth century, including religious works (especially prayers) of the period. She is taking part in the research project funded by the Ministry of Science and the Higher Education: *Czytanie poetów polskiego oświecenia. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński* [Reading the Polish Enlightenment Poets. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński] that is being carried out at the University of Silesia in Katowice in 2012-2017. Realized Publications: *Od chwili po wieczność. Poetów oświeceniowych refleksje nad czasem* [From a moment to eternity. Reflections on time by poets of the Enlightenment], [In:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole. Literatura – historia – kultura – sztuka* [The Eighteenth Century (not only) in school. Literature – history – culture – art], edited by B. Mazurkowska, Katowice 2013, p. 71-86; *Realia życia codziennego w poetyckich modlitwach polskich oświeconych* [The realities of everyday life in poetic prayers of Enlightened Poles], [In:] *Codziennosc i niecodziennosc oświeconych* [The ordinary and the unusual everyday of the enlightened], Część 1 [Chapter 1]: *Przyjemności, pasje i upodobania* [Pleasures, passions and tastes], edited by B. Mazurkowska, Katowice 2013, p. 99-109; *Stres w praktyce szkolno-studenckiej* [Stress in school and among students], „Kwartalnik Pedagogiczny” [„Education Quarterly”], 2013, vol. 2, p. 129-141; *Ludzkie pragnienia, trudy i obawy w oświeceniowych modlitwach poetyckich* [Human desires hardships and fears in the poetic prayers of the Enlightenment], „Tematy i Konteksty” [„Themes and Contexts”], 2014, tom [vol.] 4, p. 170-190; *Osiemastowieczne modlitwy panien i niewiast różnego stanu w intencji męża* [Eighteenth century prayers of maidens and women of various social position in the intention of the husband], [In:] *Sarmackie theatrum* [Sarmatian theatrum], Tom [Vol.] 7: *W kręgu rodziny i prywatności* [In the circle of the family and of private life], ed. by M. Jarczykowska, R. Ryba, Katowice 2014, p. 253-262.

Informacja o Autorce po polsku / Information about the Author in Polish:

Małgorzata Marcinkowska, mgr, absolwentka studiów polonistycznych na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach: licencjat (2011 - *Pierwszy romantyk Adama Rzęzewskiego wobec legendy Franciszka Dionizego Książnina*), magister (2013 – *Realia codzienności w wierszach modlitewnych poetów*

polskiego oświecenia); obecnie doktorantka na Wydziale Filologicznym w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego w Zakładzie Historii Literatury Baroku i Dawnej Książki na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Badaniami obejmuje głównie poezję drugiej połowy XVIII i początków XIX stulecia, m.in. twórczość religijną (zwłaszcza modlitewną) tego okresu. Wykonawczyni w zespołowym projekcie badawczym polskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pt. *Czytanie poetów polskiego oświecenia. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński*, realizowanym w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w latach 2012-2017. Publikacje: *Od chwili po wieczność. Poetów oświeceniowych refleksje nad czasem*, [w:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole. Literatura – historia – kultura – sztuka*, pod red. B. Mazurkowej, przy udziale M. Marcinkowskiej, Katowice 2013, s. 71-86; *Realia życia codziennego w poetyckich modlitwach polskich oświeconych*, [w:] *Codziennosc i niecodziennosc oświeconych. Część 1: Przyjemności, pasje i upodobania*, pod red. B. Mazurkowej, przy udziale M. Marcinkowskiej i S. P. Dąbrowskiego, Katowice 2013, s. 99-109; *Stres w praktyce szkolno-studenckiej*, „Kwartalnik Pedagogiczny”, r. 2013, nr 2, s. 129-141; *Ludzkie pragnienia, trudy i obawy w oświeceniowych modlitwach poetyckich*, „Tematy i Konteksty”, r. 2014, tom 4, s. 170-190; *Osiemnastowieczne modlitwy panien i niewiast różnego stanu w intencji męża*, [w:] *Sarmackie theatrum*, tom 7: *W kręgu rodziny i prywatności*, red. M. Jarczykowa, R. Ryba, Katowice 2014, s. 253-262. E-mail: gosia1134[at]wp.pl

Informace o autorce v češtině / Information about the Author in Czech:

Małgorzata Marcinkowska, mgr, vystudovala polonistiku na Slezské univerzitě (Uniwersytecie Śląskim) v Katowicích: bakalář (2011 – Pierwszy romantyk *Adama Rzęzewskiego wobec legendy Franciszka Dionizego Książczyna*; „První romantik Adama Rzęzewského vůči legendě Franciszka Dionizyho Książczyna“) magistr (2013 – *Realia codzienności w wierszach modlitewnych poetów polskiego oświecenia*; „Reálie každodennosti v modlitebních básních básníků polského osvícení“), v současnosti doktorandka na Filologické fakultě v Ústavu věd o polské literatuře Ireneusza Opackého na Katedře dějin literatury baroku a starých tisků na Filologické fakultě Slezské univerzity v Katowicích. Svůj výzkum zaměřuje na poezii druhé poloviny 18. a počátky 19. století, mj. na religiózní tvorbu (zejména modlitební) tohoto období. Členka týmového výzkumného projektu polského Ministerstva vědy a vysokého školství. *Czytanie poetów polskiego oświecenia. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński* („Čtení básníků polského osvícení. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński“), který je realizován na Slezské univerzitě v Katowicích v letech 2012–2017. Publikace: *Od chwili po wieczność. Poetów oświeceniowych refleksje nad czasem*, [w:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole. Literatura – historia – kultura – sztuka*, pod red. B. Mazurkowej, przy udziale M. Marcinkowskiej, Katowice 2013, s. 71-86 (Od okamžiku k věčnosti. Úvahy o čase básníků osvícení, in *Nejen 18. století ve škole. Literatura – dějiny – kultura – umění*, red. B. Mazurkowa při spolupráci s M. Marcinkowskou, Katowice 2013, s. 71–86); *Realia życia codziennego w poetyckich modlitwach polskich oświeconych*, [w:] *Codziennosc i niecodziennosc oświeconych. Część 1: Przyjemności, pasje i upodobania*, pod red. B. Mazurkowej, przy udziale M. Marcinkowskiej i S. P. Dąbrowskiego, Katowice 2013, s. 99-109 (Reálie každodenního života v básnických modlitbách polských osvícenců, in *Každodennost a nekaždodennost osvícenců*, 1. část: Potěšení, vášně a vkus, red. M. Marcinkowska a S. P. Dąbrowski, Katowice 2013, s. 99–109); *Stres w praktyce szkolno-studenckiej*, „Kwartalnik Pedagogiczny”, r. 2013, nr 2, s. 129-141 (Stres ve školní a studentské praxi, *Kwartalnik Pedagogiczny*, 2013, č. 2, s. 129–141); *Ludzkie pragnienia, trudy i obawy w oświeceniowych modlitwach poetyckich*, „Tematy i Konteksty”, r. 2014, tom 4, s. 170-190 (Lidské touhy, starosti a obavy v osvícenských básnických modlitbách, *Tematy i Konteksty*, 2014, sv. 4, s. 170–190); *Osiemnastowieczne modlitwy panien i niewiast różnego stanu w intencji męża*, [w:] *Sarmackie theatrum*, tom 7: *W kręgu rodziny i prywatności*, red. M. Jarczykowa, R. Ryba, Katowice 2014, s. 253-262 (Modlitby panen a nevěst

různého stavu za muže, in *Sarmatské theatrum*, sv. 7: V kruhu rodiny a soukromí, red. M. Jarczykowa a R. Ryba, Katowice, 2014, s. 253–262).

[Český překlad: Libor Martinek]

Informácie o autorkе v slovenčine / Information about the Author in Slovak:

Małgorzata Marcinkowska, Mgr., vyštudovala polonistiku na Sliezskej univerzite (Uniwersytecie Śląskim) v Katoviciach: bakalárka (2011 – Pierwszy romantyk *Adama Rzążewskiego wobec legendy Franciszka Dionizego Książnina*; „Prvý romantik Adama Rzążewského oproti legende Franciszka Dionizyho Książnina“) a magisterka (2013 – *Realia codzienności w wierszach modlitewnych poetów polskiego oświecenia*; „Reálie každodennosti v modlitbových básňach básnikov poľského osvietenstva“), v súčasnosti doktorandka na Filologickej fakulte v Ústave vied poľskej literatúry Ireneusza Opackého na Katedre dejín literatúry baroka a starej tlače na Filologickej fakulte Sliezskej univerzity v Katoviciach. Svoj výskum zameriava na poéziu druhej polovice 18. a začiatku 19. storočia, okrem toho aj na religióznu tvorbu (najmä modlitbovú) tohto obdobia. Členka tímového výskumného projektu poľského Ministerstva vedy a vysokého školstva. *Czytanie poetów polskiego oświecenia. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński* („Čítanie básnikov poľského osvietenstva. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński“), ktorý je realizovaný na Sliezskej univerzite v Katoviciach v rokoch 2012 – 2017. Publikácie: *Od chwili po wieczność. Poetów oświeceniowych refleksje nad czasem*, [v:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole. Literatura – historia – kultura – sztuka*, pod red. B. Mazurkovej, przy udziale M. Marcinkowskiej, Katowice 2013, s. 71-86 (Od okamihu k večnosti. Úvahy o čase básnikov osvietenstva, in *Nielen 18. storočie v škole. Literatura – dejiny – kultura – umenie*, red. B. Mazurkova v spolupráci s M. Marcinkowskou, Katowice 2013, s. 71-86); *Realia życia codziennego w poetyckich modlitwach polskich oświeconych*, [v:] *Codziennosc i niecodziennosc oświeconych. Część 1: Przyjemności, pasje i upodobania*, pod red. B. Mazurkovej, przy udziale M. Marcinkowskiej i S. P. Dąbrowskiego, Katowice 2013, s. 99-109 (Reálie každodenného života v básnických modlitbách poľských osvietenecov, in *Każdodennosc' a nekaždodennosc' osvietencow*, 1. část: Potešenie, vášne a vkus, red. M. Marcinkowska a S. P. Dąbrowski, Katowice 2013, s. 99 – 109); *Stres w praktyce szkolno-studenckiej*, „Kwartalnik Pedagogiczny”, r. 2013, nr 2, s. 129-141 (Stres v školskej a študentskej praxi. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 2013, č. 2, s. 129-141); *Ludzkie pragnienia, trudy i obawy w oświeceniowych modlitwach poetyckich*, „Tematy i Konteksty”, r. 2014, tom 4, s. 170 – 190 (Ľudské túžby, starosti a obavy v osvietenských básnických modlitbách, *Tematy i Konteksty*, 2014, zv. 4, s. 170-190); *Osiemnastowieczne modlitwy panien i niewiast różnego stanu w intencji męża*, [v:] *Sarmackie theatrum*, tom 7: *W kręgu rodziny i prywatności*, red. M. Jarczykowa, R. Ryba, Katowice 2014, s. 253-262 (Modlitby panien a neviest rôzneho stavu za muža, [v:] *Sarmatské theatrum*, zv. 7: V kruhu rodiny a v súkromí, red. M. Jarczykowa a R. Ryba, Katowice, 2014, s. 253-262).

[Slovenský preklad: Ivica Hajdučeková]

Информация об авторе по-русски / Справка об авторе на русском языке/ Information about the Author in Russian:

Małgożata Marcińkowska – magister, выпускница польского отделения в Шлэнском (Силезском) Университете в Катовице: в 2011 г. – бакалаврская работа *Pierwszy romantyk Adama Rzążewskiego wobec legendy Franciszka Dionizego Książnina* / «Первый романтик Адама Жонжевского в связи с легендой Франциска Дионизия Княжнина»; в 2013 г. – магистерская работа *Realia codzienności w wierszach modlitewnych poetów polskiego oświecenia* /

«Повседневные реалии в религиозных стихах поэтов польского Просвещения». В настоящее время – докторант филологического факультета в Институте наук о польской литературе имени Иренеуша Опацкого (Центр истории литературы барокко и старинной книги на филологическом факультете Шлёнского Университета в Катовице). Её исследования касаются главным образом поэзии второй половины XVIII – начала XIX века, в частности религиозного творчества (собственно, молитвенного) в этот период. Участница коллективного научного проекта польского Министерства науки и высшего образования под названием *Czytanie poetów polskiego oświecenia. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński* / «Чтение поэтов польского Просвещения. Красицкий – Нарушевич – Тшембецкий – Карпинский», который реализуется в Шлёнском Университете в 2012-2017 годах. Публикации: *Od chwili po wieczność. Poetów oświeceniowych refleksje nad czasem* / «От мгновения к вечности. Рефлексия над временем у поэтов Просвещения» [в:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole. Literatura – historia – kultura – sztuka* / «XVIII век (и не только) в школе. Литература – история – культура – искусство» (под ред. Б. Мазурковой при участии М. Марцинковской, Катовице, 2013, с. 71-86); *Realia życia codziennego w poetyckich modlitwach polskich oświeconych* / «Реалии повседневной жизни в поэтический молитвах польских поэтов-просветителей», [в:] *Codzienność i niecodzienność oświeconych. Część 1: Przyjemności, pasje i upodobania* / «Ежедневность и не-ежедневность. Ч. 1: Удовольствия, увлечения и излюбленное» (под ред. Б. Мазурковой при участии М. Марцинковской и С. Р. Домбровского, Катовице, 2013, с. 99-109); *Stres w praktyce szkolno-studenckiej* / «Стресс в школьной и студенческой практике» („Kwartalnik Pedagogiczny”, 2013, nr 2, s. 129-141); *Ludzkie pragnienia, trudy i obawy w oświeceniowych modlitwach poetyckich* / «Человеческие стремления, усилия и опасения в просвещенческих поэтических молитвах» („Tematy i Konteksty”, 2014, tom 4, s. 170-190); *Osiemnastowieczne modlitwy panien i niewiast różnego stanu w intencji męża* / «Молитвы барышень и невест разных сословий XVIII века о замужестве» [в:] *Sarmackie theatrum*, том 7: *Wkręgu rodziny i prywatności* / «Сарматский театр. Т. 7: В кругу семьи и личного окружения» (ред. М. Яжиковой и Р. Рыбы, Катовице, 2014, с. 253-262).
E-mail: gosia1134[at]wp.pl

[Русский перевод: Надежда Георгиевна Колошук]

Інформація про автора / Довідка про автора українською мовою / Information about the Author in Ukrainian:

Малгожата Марцинковська – магістр, випускниця польського відділення в Шльонському Університеті в Катовице: у 2011 р. – бакалаврська праця *Pierwszy romantyk Adama Rzęzewskiego wobec legendy Franciszka Dionizego Książnina* / «Перший романтик Адама Жонжевського стосовно легенди Франциска Діонізія Княжніна»; у 2013 г. – магістерська праця *Realia codzienności w wierszach modlitewnych poetów polskiego oświecenia* / «Повсякденні реалії у віршах релігійних поетів польського Просвітництва». Наразі докторант філологічного факультету в Інституті наук про польську літературу імені Іренеуша Опацького (Центр історії літератури бароко та старовинної книги на філологічному факультеті Шльонського Університету в Катовице). Її дослідження стосуються головним чином поезії другої половини XVIII – початку XIX століття, зокрема релігійної творчості (власне, молитовної) цього часу. Працює в колективному науковому проекті польського Міністерства науки та вищої школи під назвою *Czytanie poetów polskiego oświecenia. Krasicki – Naruszewicz – Trembecki – Karpiński* / «Читання поетів польського Просвітництва. Красицький – Нарушевич – Тшембецький – Карпінський», котрий реалізується Шльонським Університетом у 2012-2017 роках. Публікації: *Od chwili po wieczność. Poetów oświeceniowych refleksje nad czasem* / «Від миті до вічності. Рефлексія над часом у поетів Про-

світництва» [у:] *Wiek XVIII (nie tylko) w szkole. Literatura – historia – kultura – sztuka* / «XVIII століття (і не тільки) у школі. Література – історія – культура – мистецтво» (під ред. Б. Мазуркової за участі М. Марцинковської, Катовіце, 2013, с. 71-86); *Realia życia codziennego w poetyckich modlitwach polskich oświeconych* / «Реалії повсякденного життя в поетичних молитвах польських поетів Просвітництва», [у:] *Codziennosc i niecodziennosc oświeconych. Część 1: Przyjemności, pasje i upodobania* / «Повсякдення і не-повсякдення. Ч. 1: Задоволення, захоплення та вподобання» (під ред. Б. Мазуркової за участі М. Марцинковської і С. Р. Домбровського, Катовіце, 2013, с. 99-109); *Stres w praktyce szkolno-studenckiej* / «Стрес у шкільній та студентській практиці» („Kwartalnik Pedagogiczny”, 2013, nr 2, s. 129-141); *Ludzkie pragnienia, trudy i obawy w oświeceniowych modlitwach poetyckich* / «Людські прагнення, зусилля та страхи у просвітницьких поетичних молитвах» („Tematy i Konteksty”, 2014, tom 4, s. 170-190); *Osiemnastowieczne modlitwy panien i niewiast różnego stanu w intencji męża* / «Молитви панянок і наречених із різних суспільних верств XVIII століття про заміжжя» [у:] *Sarmackie theatrum*, tom 7: *W kręgu rodziny i prywatności* / «Сарматський театр. Т. 7: У колі родини та у приватному житті» (ред. М. Яжикової та Р. Риби, Катовіце, 2014, с. 253-262). E-mail: gosia1134[at]wp.pl

[Український переклад Надія Георгіївна Колошук]